

Nro 9.

A' FELS. R. TSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBOL.

*Költ Bétsben Szent-György Havának 16-dik napján
1793. esztendőben.*

Német Birodalom.

Német Ország (Germania, Alemannia) leg
nagyobb Birodalom Európában, mellynek
hossza 200; szélessége 139 mérföldre terjed ki. Nap-
nyúgotra Frantzia Országgal és Belgyiommal; dél-
re Olasz országgal és Helvetziával; napkeletre
Magyar és Lengyel országokkal; északra a' Balti-
cum és Német tengerekkel határos. Az egész Né-
met Birodalmat 10 kerületekre osztotta fel I. *Ma-
ximilián* Tsászár, u. m. az *Austriai, Burgundiai,*
*alsó Rhénusi, Baváriai, felső Saxóniai, Frankó-
niai, Svéviai, felső Rhénusi, Vestfáliai,* és alsó
Saxóniai kerületekre. Idővel fel daraboltatott a'

Burgundiai kerület, mellynek részei a' Belgyiomi 17. tartományok, és Frantzia Országának első része, az úgy neveztetett *Insula Franciae* vóltanak. Eleitől fogva szabad választású ország vólt a' Német Birodalom, mellynek Rendei szokták a' R. Tsázárt választani, még pedig egy ollyatén fejedelmet, a' kinek mind tehetsége, mind hadi ereje elegendő vagyon annak óltalmazására. Az illyen Tsázárságra választatott fejedelem ugyan feje a' Német Birodalomnak; de azért nem mivelhet mindent a' mi néki tettik, a' fundamentomos törvények által szorosán meg vagyon hatalma határozva, és a' Rendeinek hire nélkül, sem az egyházi, sem a' világi constitutióban nem tehet változást. Mindent a' mit végezni akar, köteles a' Birodalom közönséges Gyűlésével közleni, 's annak meg egyezését el várni. A' törvényes dolgokban a' Wetzlári törvényes kamara (*Kammergericht*) a' fő; a' vallásbeli dolgokban pedig a' Régenspurgi *Corpus Evangelicum*, az az, a' Protestánsok által küldötteknek gyűlekezete. Az Országának Rendei három collegiumra avagy gyűlekezetre vagynak fel osztatva, u. m. 1. az egyházi és világi választó fejedelmeknek; 2. a' hertzegeknek; 3. a' birodalombéli szabad városoknak gyűlekezetére. A' *második* collegiumhoz tartoznak mind a' régi, mind az újj hertzei familiák, a' hertzei és nem hertzei *Praelatusok*, és a' R. Sz. B. Grófok. A' *harmadik* collegiumban vagynak azok a' városok, mellyeknek szabad ülések és szavok vagyon, és a' mellyek egyenesen a' Tsázártól függenek hozzá tartozó környékeikkel együtt. Mind öszve 51. illyen szabad városok vagynak a' Német Birodalomban, és valamiképen a' két elsőbb collegiumnak, úgy ezeknek biztosai is szüntelen *Regensburgban*, az Ország közönséges gyűlésének helyében laknak. Két táblára vagynak ezek a' városok fel osztattatva, u. m. a' *Rhénusi*, és *Sveviai* táblákra, melly fel osztás még 1474 elztendőben kezdődött Augspurg városában, holott a' szabad városoknak küldöttyei gyűlést tartván az Augspurgi curiában, a' Rhénusi, Álsátziai, Wetterai, Thu-

ringiai és Saxóniai városoknak követtyei egyik asztal mellett, a' Svéviai és Francóniai szabad városoknak követtyei pedig a' másik asztal mellett ültének le, és még akkor abban egygyeztének meg, hogy jövendőben is, minden rangbeli veszekedésnek el távoztatására akként üllyenek. Mind kettőnek directora avagy igazgatója, a' törvény szerént Regensburg városának biztosa. Hajdan személyesen, az újjabb időkben pedig csak biztosa által jelenik meg a' Tsászár ezen a' közönséges gyűlésen. Az ilyen tsászári biztos mindenkor egy N. Birodalombéli hertzeg szokott lenni, a' ki *Principalis Commissariusnak*, ennek segédje pedig *Con-Comissariusnak* neveztetnek. Ezek folytattják a' Tsászárnak dolgait, ezek adják bé a' gyűlésnek a' Tsászár propositióit, avagy feltételeit, ezek sürgetik azoknak bé tellyesítését. Egyik collegiumnak tagjai sem jelennek meg tulajdon személyeikben, hanem biztosaik által, kivévén az igen veszedelmes környül állásokat, mellyekben meg kívántatik jelenlételek. A' gyűlésnek örökös Marschallya a' *Pappenhejmi* Gróf, e' szokta a' voksokat öfzve szedni. Mind a' három collegiumban a' voksoknak többsége szerént megyen a' végezés, kivévén a' vallást illető dolgokat, mellyekben, minthogy a' Birodalomnak Rendei két fő részre szakadnak, u. m. a' Catholikusok, és Protestánsok részére, a' két résznek egyet értése, vagy békelséges meg egygyezése kívántatik. Az ezen birodalombéli közönséges gyűlésben elő forduló dolgok' folytatásának regulái.

1. A' Rendeinek Tsászárok által ratificált, az az jóvá hagyatott, és meg erősített végezései (*Recessus Imperii*).
2. *IV. Károly* 1356. éfztendőben közönségesé tétetett aranyos diplomája, melly a' réá üttetett aranyos petsétre nézve közönségesen *aurea bullának* neveztetik, és a' mellyre minden újonnan választatott tsászárok kötelesek meg esküdni.
3. A' tsászári capitulatió (*lex de Imperatoris futuri potestate lata*) mellynek summája ebben áll, hogy az újonnan választatott tsászár a' Német Birodalomnak régi törvényeit és szokásait

minden ki fogás nélkül meg fogja tartani, a' birodalmat, és a' vallást védelmezni, a' Rendeknek privilegiumait meg nem sérteni s. a. t. 4. Az 1495. esztendőben szerzett közönséges szövetség. 5. Az 1555. eszt. Augspurgban kötött vallásbeli békeféség. 6. A' 30 esztendeig tartótt hadakozást követett 1648. eszt. kötött Vestfáliai békeféség s. a. t. A' két elsőbb collegiumokban tett végezeseket azoknak fő igazgatói közlik egymással, melly dolog *Re-és - Correlationak* neveztetik. Akár egygyezték meg a' két elsőbb collegiom a' fel tett dologban, akár nem, által adattatik a' harmadik collegiomnak, hogyha az is egyenlő értelemmel vagyon arról a' két első collegiommal, úgy osztán adja azt az első collegiomnak fő igazgatója, a' Moguntziai választó fejedelemnek vicáriusza, a' tsászari Principalis Commissariusnak, mellyet, ő ha tettése szerént vagyon, a' Tsászár képében ratificál, meg erősít; ha pedig nintsen kívánsága szerént, azon iparkodik, hogy mind a' három collegium tagjainak értelmét meg egyeztesse, és akkor osztán bé iratik a' Birodalom Protokolumába, 's bé tétetik az archivumba.

Nem elmémnek futtatására botsátottam előre a' Német Birodalom közönséges gyűlésének historiáját, hanem hogy mind a' Mártiusnak 22. napján hozott végezesét, mind az ennekutánna elő fordulható hasonló tárgyakat isméretesekké tégyem E. olvasóim előtt. A' múlt esztendőben a' Frantzia pártos nemzet ellen való hadakozásra akarván II. *Ferentz* Tsászár a' Német országgi rendeket serkenteni, három fő pontokat adatott bé múlt Septembernek első napján mostani Principalis Commissarius *Thurn* és *Taxis* hertzeg által a' birodalombeli Rendek követtyeinek és biztosainak. u. m.

1. *Ha vallyon a' Frantzia nemzet által ellenségesen el kezdetett háború formalis háború legyen é a' Tsászár és a' Német Birodalom ellen?*

2. *Köteles legyen é a' Német Birodalom az 1648. eszt. Frantzia országgal kötött Monasteriumi békeségnek, mellyben neki Alsátzia által engedtetett, meg tartására?*
3. *Minémü rendelések tétettefsenek a' Fantzia nemzettel való correspondentia és commercium felöl?*
4. *Leheté a' mostani környül állások között valamelly tagja a' Német birodalomnak neutralis, az az, egy részre sem hajló?*

Ezen fel tételekre következő közönséges meg egyezésből származott végzést hoztanak a' Birodalomnak Rendei:

- a.) *Hogy mivel a' Frantzia nemzet a' Burgundiai, Bási, Moguntzai, Trevirumi, Darmstádi, Leódi, Aquisgránumi, Palatinátusi, Vormátzai, Spirai s. a. t. földeket ellenségesen meg támadta, és meg károsította; ahoképest mind a' Római Tsászár, mind a' Német Birodalom ellen hadat indított.*
- b.) *Hogy a' Frantzia nemzet a' Monasterium békeséget világosan meg törte, és így az abban nyert hasznot is el veltette.*
- c.) *Hogy az olyan ártatlan kereskedést és correspondentiát, a' mellynek semmi égyefsége nintsen a' jelen való hadakozással, meg lehet engedni.*

Anglia.

A' királyi Fiscus, a' kit Angliában *Attorneynek* neveznek, múlt Mártiusnak közepén egy Billt nyújtott bé a' Parlamentomnak, azokra nézve, a' kik az Országnak ellenségeivel a' Frantziákkal titkon tzimborálnak. Ennek a' Billnek rövid summája ez:

1. *Haza árulóknak kellene é azokat tartani, a' kik Frantzia Országnak, és frigyeseinek hadi eszközöket, és más szükséges dolgokat küldö-*

nek, vagy a' kik azoknak vételekben nékiek segítségül vagynak?

2. Haza árulóknak kellyen é azokat tartani, a' kik Frantzia Országban fekvő jószágokat vesznek, és oda töke pénzt interesre adnak?
3. Szabad ne legyen é senkinek, királyi passus nélkül hazájába vissza térni, avagy köteles legyen é az illyen vissza tért hazafi számat adni arról, hol, és mitsoda dologban volt járatos?
4. Ellenségesképen kellyen é azokkal a' Frantzia kereskedő hajókkal is bánni, a' mellyek e' világnak más részeibe utaznak?

Fox Uram szokása szerént ez ellen a' *Bill* ellen is ki költ, és sok okokkal meg akarta annak szükségtelen voltát mutatni. Mások is találtattak a' Parlamentom tagjai között, a' kik vele egy értelemben vóltanak. De azért tsak ugyan bé vétetődött a' *Bill*; hanem még ekkorig semmi végezés nem tétett a' fel adatott pontokról. Kétség kívül, hogy valamiképen a' Német Birodalombéli Gyűlésben, úgy az Angliai Parlamentomban is nem sok barátjai fognak a' Frantzia nemzetnek találatni.

Ugyan ezen ülésben vétetődött fel a' Hannoverából Hollándaiba rendelt seregeknek zsóldja felöl való kérdés is. Semmi ellenvetés nem vólt az ellen; hanem sokan reá támadtanak *Pitth* Ministerre, hogy ő idejébben nem gondolkozott a' segítő seregeknek zsóldba való vétetésekről. *Lord Fielding*, restséggel vádolta ötöt, hogyha, úgy mond előbb fel adta volna e' dolgot a' Parlamentum eleibe, meg lehetett volna Brédának el foglaltatását előzni, ha az Austriai seregek fel nem szabadították volna *Mastricht* várát a' Frantzia ostromtól, még több veszély érdeklente vólna a' szövetséges Belgákat. Elegendőképen tudva vólt Hollándaianak mostani erőtlensége, még is tsak Böjtelő havának 22. napján kezdett a' Minister a' Hannóverai segítő seregekről emlékezetet tenni,

az Angliai testörző sereg is tsak azon hólnapnak 23. inditatott Hollándia felé 's. a. t. — *Fox* Uram martzongóbb ki fejezésekkel szólott a' Minister ellen, és avval vádolta ötet, hogy minden dolgaiban szembe ötlő tunyaságot mutatott. Tsudálkozom, *úgymond*, hogy a' Hannóverai választó fejedelemmel, a' ki közöttünk lakik, olly hoszfas idő kivántatik a' segítő seregekről való alkura. Nem akkor kellett volna Hollándiába segítséget küldeni, mikor már azt meg támadta az ellenség, hanem sokkal előbb, minekelötte még hadat izent volna a' szövetséges Belgák ellen. Nem akkor kell a' lovat hizlalni a' katonának, mikor táborba indul, hanem annakelőtte. Igen gyenge elmével bir a' Minister, hogyha a' Frantzia nemzetnek Hollándia ellen való fel tételét eleve által nem látta. Tsak a' Parlamentomi gyűlésben tud ő t. i. *Pitth* a' háborúról beszélni, azonban minden készülétei restesek. Sajnályya, hogy illy fontos következésű hadakozás olly emberekre volna bizattatva, a' kik semmi talentommal nem birnak annak haszonnal való folytatására. *Pitth* Minister, a' ki minden dolgaiban és beszédgyeiben nagy mértékletességet szokott mutatni, most sem ütötte a' tromfot tromfal vissza, hanem tsak azt felelte *Fox* martzongó szavaira, hogy ötet tellyességgel nem vádollya lelke ismerete köteletségének nem tételével, és hogy ő semmi sértő szókkal nem inditathatik maga törvényes mentségére. Sokan vóltanak a' Parlamentom tagjai között, a' kik *Pitth* Ministernek pártját fogták. *Dundas* úr tsudálkozott azon, hogy *Fox* Uramnak jobb kedvet nem nyújthattak a' Hollándiából érkezett örvendetes hírek. Sem az ország, sem a' Ministerium meg nem köszönheti illy formájú indulattyát. Minekelötte 2000 katonát lehetett volna Hollándiába küldeni, tudni kellett, mi tsoda folyamattya vagyon a' verbuálásnak. Békességnek idején nintsen Angliának annyi fegyveres népe, hogy másokon segíthetne tulajdon kára nélkül. Magoknak is vólt a' Belgáknak annyi seregek, a' mellyekkel egy darabig, leg alább addig, míg mi segítséget küldöttünk volna nékiek,

ellent álhattak volna az ellenségnek. *Edwards* úr meg közönte *Fox* Úrnak a' Ministernek adatott letzkét. s. a. t.

Hadi Környüállások és Történetek.

Epen úgy jártanak a' Német birodalomba és Belgyiomba ki ütött, 's ott le telepedett Frantziák, mint a' káposztás kertbe éjjel bé szökött farkas, a' melly a' prédán kapatván, és jó tsapásokat kapván, a' farkát két hátulsó lábai közé tsavarittya, 's nagy szomorúan oda hagyja azt. A' miolta a' Prussiai király és Pr. *Koburg* táborba szállottanak, azoltától fogva szüntelen való szerentsétlenség érdeklette őket, sohol sem maradhattak meg bátorságban. Az Austriai és Prussiai seregeknek tsak az emlékezete is meg futamtatta őket, valamit a' Német Birodalomban el foglaltanak, kivén Moguntziának környékét, mind oda hagyták, 's vissza vonták magokat hazájokba. Rend kívül való módon örvendeznek a' Frantzia igaalól fel óldatott lakosok. *Speyerben* Aprilisnek 1-ső napján költ levéiből azt olvassuk, hogy az ottan téli quartélyban feküdütt Frantzia könnyü lovaság nagy részént mind le vágattatott és rab-ságba esett. Százan közülök, a' kik t. i. futások által mentették meg életeket az haláltól, vissza érkeztvén olly nagy félelmet öntöttek a' többiekbe, hogy nyakra före oda hagyták Spirát. Az itt lakott klúbisták is el lódúttak velek egygyütt. Az ott lévő magazinumot el nem vihetvén magokkal, meg gyújtották, és azokat a' szegény lakosokat, a' kik annak óltására a' városból ki mentenek, kardokkal és puskákkal kinozták. Szerentse, hogy szélvész nem támadott, másként porrá kellett volna a' városnak lenni.

Bingen és *Stromberg* között történt tsata után, Mártiusnak 29. napján Arnhejmba, alsó Palatinatusnak városkájába, 's onnan más nap Alshejmba ment a' Prussiai király. Az itten feküdütt Frantziákat az előjáró Prussiai seregek meg támadván, két tiztet és egynéhány vadász katonákat ejtette-

nek rabságba. Az innen ki futott frantziák két batalion segítséget nyervén a' tók közzé vonták 's olly derekasan védelmezték magokat, hogy 80 embernél, és egy ágyúnál többet el nem vesztek, és így szerentsésen el mehettenek onnan. Azomban, mikor minden veszedelemtől menteknek lenni gondolták vólna magokat, akkor buk-kant réájok *Lajos* Printz a' Prussiai királynak második szülött fia öt Escadron dragonyosokkal. Ennek noha semmi gyalogsága és ágyúja nem volt, még is bátorkodott velek szembe szállani. Tsak hamar le is aprítottak a' vitéz dragonyosok az ellenség közzül 150 embert, 960 pedig el fogtának. E' mellett 3 ágyú, és egy 44 ezer livrával tellyes hadi kassza esett markokba.

Olly bizodalomban lévén a' Prussiai király, hogy már az egész környék meg tisztult vólna az ellenségtől, Alsheimba szállott quartélyba, a' bagzsiás szekerek is bé érkeztek oda dél után 5 órakor. Kevés szempillantás mulvan lárma es-vén tudtára adatott a' királynak, hogy 10 ezer Frantzia vette körül a' helységet, mellyről nem is kételkedhetett, halván a' nagy ágyú és puska ropogásokat. Printz *Hohenloe* rendeltetett ellenek, a' ki minden késedelem nélkül maga mellé vévén, három batalion gyalogságot ki rukkolt eleikbe, és minthogy erőt nem vehetett rajtok apró puskákkal, bajonettákkal rohant réájok, 's egyszeribe vízfza szoritotta őket Oppenheimba, oda, t. i. a' honnan jöttek, még pedig nem kis veszteségekkel.

Austriai Belgyiom.

Mártiusnak 31. napját örömöknek és háladozásoknak szentelték a' Hannoviai tartományak lakosai, meg szabadúlván kelletlen vendégeiknek a' Frantziáknak meg únt jármától. Nemtsak *Mons* a' nevezett tartományak fő és erős városa, hanem minden abban lévő helységek várták a' Ts. seregeknek bé meneteleket, 's ölelgetve fogadták vitézeinket. Egymás után három colonnében ment

ki a' capitulatiónak, az az, alkunak ereje szerént, a' frantzia őrizet Antverpiából. *Dornikot* is oda hagyta az ellenség, de nem önként, hanem kén- telenségből. Rövid idő múltán meg szabadúl Bel- gyiom azoktól, a' ki feslett életek, kegyetlensé- gek, prédalások, és más törvénytelenések által gyűlölségesekké tették magokat a' lakosok előtt. Illyen ki menetele szokott az olyan népnek lenni, mellynél sem Előjárók, sem fenyték, sem kérés, sem jó példa nem használnak. Semmi erőszakot nem szenved a' felebaráti szeretet.

A jelenvaló táborozásnak bővebb le írása.

Böjtmás havának első napjától fogva történt hadi dolgokat közlöttem ugyan immár érdemes Olvasóimmal; de mivel Pr. *Koburg* fő vezér is, tsak darabonként, és igen rövideden, a' mint t. i. a' környül állások engedték, tett azokról a' hadi Kantzelláriának jelentést, én sem terjeszkehettem ki azoknak előadásában. Most már, a' midőn az említett Austriai herós is bővebben, és világosab- ban közlötte azon történeteket, reménylvén, hogy E. Olvasóim gyönyörködni fognak azoknak egy summában való olvasásában, én is summásan, de világosabban kívánom azokat le irni:

Még minekelötte háborút izent volna a' Pá- risi N. Gyűlés a' szövetséges Belgáknak, 50. söt 60 ezer főből álló frantzia sereg gyüllött öszve, és telelt a' Mózsa és Roer vize között, söt olyan rendelkezéseket tett a' fő kormányozó, hogy a' Leo- diai püspökségben, és Austriai Belgyiomban fe- küdött seregekből is minden szempillantásban ele- gendő segítséget húzhatott volna magához. Az ellenségnek illyetén fekvése által, némünémüké- pen úgy bé vólt *Mastricht* zárva, hogy azt igen könnyű lett volna formalis ostrom alá rekeszteni. Minthogy pedig mind Hollándiának bátorsága, mind az egyesült Austriai és Prussiai seregeknek szerentsés táborozása, kiváltképen való módon *Mastricht* várának meg tartatásától függött, nem tekintvén Pr. *Koburg* sem az időnek változó mi-

néműségére, sem a' magazinumoknak elégtelenségére, sem más nehéz környül állásokra, álhatosan el végezte azt, hogy még téli tanyájában meg támadja az ellenséget. E' végre leg elsőben is olly titkos rendeléseket tett, hogy az ellenségnek ne lenne ideje azon két erős sántzolasokhoz, mellyeket *Düren* és *Eschweiler* között *Aquisgranum* felé vivő országos utak mellett hányatott, 's számos ágyukkal meg rakott, nagy erőt vinni. Azon közben hogy *P. Koburg*, és *Clairfait* hadi Tármester a' szükséges tábori eleségnek és eszközöknek készítettetésében foglalatoskodtanak volna, fülébe ment nékie, hogy az ellenség *Böjtelö* havának 24. napján formalis ostrom alá vétette *Mastricht* várát. Ahozképest még azon hónapnak 26. napján ki indította kórmánya alatt lévő seregét, és annak jobb szárnyát *Juliacummal* által ellenbe, bal szárnyát pedig *Dürennek* által ellenébe vonta öszve. Egyfzersmind abban egyezett meg *Fridrik* Brunsvigiai hertzeggel, hogy ő is vonnya öszve kórmánya alá adattatott Prussiai seregeket, és felső *Geldriának* szép és erős városa *Rüremond* mellett, ott t. i. holott a' *Roer* vize a' *Mózsa* vize kebelébe omlik, fekvő ellenséget támadja meg. Melléje adta *G. M. Wenkheimot* 4 batalion gyalogsággal, és két divisió lovalsággal, egyfzersmind meg hagyta nékie, hogy a' fellyebb említett napon ő is húzná öszve katonáit *Erkelens* mellett a' *Juliacumi* hertzogségben, és a' miképen az idő 's környül állások kívánándják, segítségére legyen az említett Brunsvigiai hertzegnek. Mártiusnak 27. napján pihentek a' seregek. Más napon ismét szorosabban öszve vonták magokat a' *Roer* vizétől mintegy fél mélföldnire, és minden rendeléseit úgy intézte *Pr. Koburg*, hogy a' *Ts. K.* seregek' mozgásának hire fülébe ne menyen az ellenségnek, vagy ha fülébe menne is, olly gondolattal legyen, hogy a' miéinkek olly véggel vonták magokat szorosán öszve, hogy az ellenek támadható erőnek annyival könnyebben ellent álhassanak. *Clairfait* ha-

di Tármeister minden akadály nélkül által men-
vén a' Roer vizén, olly alkalmatos helyet foglalt
el, holott könnyen öszve vonhatta seregeit éjjel
az ellenségnek hire nélkül. Önnön maga Pr. *Ko-
burg* a' fellyebb nevezett hólnapnak 28. napján
délbe érkezett *Dürenbe* olly véggel, hogy az ott
öszve gyüllött 20 batalion gyalogságból és 14 di-
visió lovaságból álló seregnek kórmányát kezé-
re vévén, által vezethesse a' Roer vizén. Mind-
gyárt akkor azt a' parantsolatot adta ki, hogy
éjfélkor ki rukkollyanak a' seregek quartélyaik-
ból, tsendesen mennyenek által a' városon, és a'
Roer vizén lévő kö hidon, és a' várason túl egy
fertály órányira rendeltetett közönséges öszve gyü-
lésnek helyén defilirozzanak, az az, hoszszú rend-
ben masirozzanak, hogy ekképen viradtakor mind-
nyájan szép rendben álván a' rendelt helyre ki-
indúlhasanak. *Clairfait* hadi Tármeister, a' mint
fellyebb is említettem, 12 batalion gyalogságból,
és 9 divisió lovaságból álló collonnéjával *Julia-
cum* mellett parantsoltatott a' Roer vizén által
menni. Minthogy pedig az ott lévő hid még múlt
esztendőben el égettetett, arra való nézve, rész-
szerént hidasokon, rész szerént hajókra tsinálta-
tott hidon költöztenek által seregei, és az elő-
ment sereg mingyárt el foglalta a' vizen túl fek-
vő dombokat. Maga *Printz Koburg* viradta előtt
egy órával indult ki *Dürenből*. Az elő menő se-
regnek, melly 5 batalion gyaloságból, és 4 's egy
fél divisió lovaságból vadász és szabad katonák-
ból állott *Károly* fő hertzegre vólt bizattatva,
mellyel *Langvied* nevű falunál jobbra, két ágyú-
val meg rakott sántzra bukkant, 's mingyárt el-
üzte onnan az ellenséget. Az ezentúl fekvő fa-
lukban tanyázó ellenség halván a' Ts. seregek-
nek feléjük való menetelét, bé nem várták őket,
hanem a' jobbra fekvő falukban tanyázók, az
úgy nevezett Roer hegyre, a' balra fekvő faluk-
ban tanyázók pedig a' hegyek közzé vonták ma-
gokat, a' holott már annakelőtte meg lehető-
sántzokat hánytának. Azomban mind az avant-

garde, az az, előre menő sereg, mind a' seregek dereka folytatták úttörést egéltlen *Viszveilerig* az előre küldetett könnyű szerű lovasoknak szüntelen való apró tsatazásai között. Innen ki érvén, az Aquisgranumba vivő ország úttöréstől jobbra tért a' sereg, 's egyenesen a' Roer hegy felé ment, holott t. i. feküdt az ellenségnek tábora. Leg ottan, hogy észre vette az ellenség seregeinknek fel tételét, keményen ágyuzott rájuk, de mivel semmi kárt nem tehetett közöttök, ki húzta ágyúit a' battériákból, és a' hegynek hajladékára helyheztetvén, újjobban sütögette ellenek. Ellenben a' miéink tsendesesen állottak, és el várták a' Würtembergi Printznek *Ferdinándnak*, kinek kórmányozása alá 6 batalion gyalogság, és 4 divisió lovaság vala bizattatva, oda érkezését. Ekkor osztán meg indulván a' többi sereg jobbra, a' Roer hegy előtt meg állapodott, a' *Würtembergi* Printz pedig helyben maradván, olly parantsolatot vett, hogy a' környül állásokhoz képest vagy valósággal támadja meg az ellenséget, vagy pedig tsak mutassa, hogy meg akarja támadni, mivel az illyetén tettetés által is el vonattatna az ellenség a' többi seregekkel való viaskodástól.

Folytatását másszorra hagyom.

Elegyes Tudositások.

Halván a' N. Gyűlés a' N. Birodalomban, az Austriai és Szövetséges Belgyiomban táborozó Frantzia seregeknek szerentsétlenségét, egyenesen *Dümouriert* okozta, és mingyárt azt a' végezést hozta, hogy *Bournonville* hadi Minister nyóltzad magával menne hozzá, szorosán visgálná meg a' környül állásokat, és ha őt t. i. *Dümouriert* vétkesnek találná, vasba verettetve küldené Párisba. Ideje korán fülébe menvén *Dümouriernek* a' N. Gyűlésnek ez a' végezése, nem tartotta magát eléggé bátorságosnak, és leg ottan olly rendeléseket tett, mellyek idővel mind néki magának, mind hazájának hasznára lesznek. *Bour-*

nonville hadi minister küldött társaival hozzá érkeztén, keményen kezdte ötöt, 's tselekedeteit dorgálni, mellyen fel indulván *Dümourier*, égyenesen ki mondotta előttök maga értelmét és szándékát, hogy t. i. ő a' N. Gyűlésnek akarattya ellen is, akár *Kronvelnek*, akár *Caesárnak* nézzék ötöt, *ki akarja hazáját a' veszedelemből ragadni; hogy ő harmad napnál tovább nem tartotta Frantzia országot köz társaságnak; hogy szükséges legyen közöttök a' király, akár Lajos, akár Jakab, akár Filep legyen az; hogy ő a' hadakozó részekkel békeséget szerez, jól tudván azt, hogy azok a' királynak 745 gyilkosaival alkuba nem fognak bortsátkozni; hogy ő egész seregével Páris alá megyen, 's maga teszen ottan királyt; hogy ő, ha a' királyi familiának éltét nem féltette volna, már régen tökéletességre hajtotta volna fel tett szándékát.* Ekkor meg fogattatván a' N. Gyűlésnek követeit, Pr. *Koburghoz* küldötte őket, azt izenvén nékie, hogy rövid nap múltán számot adna tselekedetéről. Könnyen lehet képzelnünk, hogy ezen reménytelen történeten nem keveset álmélkodott az Austriai herós, és noha nem tudta légyen is ennek valóságos okát, de tsak ugyan örömmel fogadta az által vitetett vendégeket, 's *Monsba* küldötte őrizetbe. *Burnonville* társai vóltanak, a' segedje; a' nemzeti gyűlésnek tagjai közül: *Camus, la Marque, Banqual, Quinette*; és két titoknokok, u. m. *Vilme* és *Toujet*. Nem de nem meg mondámé *Dümourier* tulajdonságainak rövid lerajzolásában, hogy ő egy igen elmés, magát könnyen fel találó, ravalz és fortélyos ember legyen; de e' mellett bátor szivű is, melly tsak ez egy tselekedetéből is világosan ki tettzik. Úgy tartom, hogy már annakelőtte ki nyomozta seregeinek magához való indulattyát, és gondolkozásának mógyát, masként nem mérészlette volna azt mivelni. A' mint hallatik, mind ő maga, mind a' kormánya alatt való nép le hányták süvegeikről a' hármass színű kokárdát, és fejer színűt, az az, olyat, minemüt viseltenek a' Revolútió előtt a' frantzia hadi seregek, tette nek azokra. Ha

igaz ez a' történet, a' minthogy nem is lehet annak valóságáról kételkednünk, nem sokára öszveomol a' Frantzia köz társaságnak ingadozó alkotmánya, és a' mit darab időtől fogva titkon főztek az értelmesebb emberek közöttök, eleikbe fogják tálalni. Most vesszük észre, mi indította Frantzia Országának néhány osztályait a' N. Gyűlés ellen való fel tamadásra, mi adott fegyvert kezekbe, mi bátorította őket a' Contra-Revolutionnak el kezdésére.? A' mint a' hir foly, mindenfelől nagy szorongattatások között vagynak a' Jacobinusok, kiváltképen füleikben menvén az a' kedvetlen hir, hogy a' szárazon az Austriai, Prussiai és Nemet Birodalombeli hadi seregek fognak Fran-Országba bé rohanni, a' tenger felől pedig, az Angliai, Hollándiai és Spanyol hajó seregek.

Az is nem keves nyúghatatlanságot okozott a' N. Gyűlésnek, hogy a' Filadelfiai nemzeti Gyűlekezet, a' 13 szövetséges Amerikai tartományoknak kórmány széke, egy áttalában nem akarja a' Frantzia köz társaságot ollyannak lenni ismérni. Minap azon panaszkodott a' belső dolgokat kórmányozó minister, hogy igen kevés gabona és liszt megyen oda külső országokról. Azon 200000 köböl életet, is mellyet oda akartanak a' Dántzigi kereskedők küldeni, el foglaltatta a' Prussiai király, 's Hamburgon által a' Nemet Birodalomban fekvő hadi seregeknek számokra vitette.

A' szerentsétlen XVI. *Lajosnak* özvegye, gyermekei, és testvére, még is a' Templom nevű épületben vagynak fogságban, és minden nap 300 ember vagyon őrizetekre rendeltetve. A' nevezett várnak fő kórmányozója örömet kisebbíteni akarta az őrizetnek számát; de meg nem engedtetett néki, azt mondván a' N. Gyűlésnek egyik tagja *Arthur* okául, hogy a' király részén valóknak beszédjek szerént, *nem hal meg a' Frantzia király*. Talám ugyan nem sokára bé is fog ez a' köz példa beszéd tellyesedni. A' mondatik e' felséges rabok felől, hogy az özvegy királyné ár-

tatlan férjének halála után, annyira a' szomorúságnak adta magát, hogy siránkozó szemeiből folyó könnyüknek patakja szép ortzáit is meg sebesítette, és egészlen meg változott ábrázattában. Leánya, az ifjú hertzeg afzszony sokáig beteg ágyban feküdvén, édes anyja által apolgtatott. A' *Delphinus* (Dauphin) gyermeki nyomorúságai között szemlátomást nevededik, és sok természeti ajándékokkal láttatik fel ruházottnak lenni. A' meg holt királynak testvér húga *Ersébet*, az éjjeli nappali szomorúsággal küzködőknek vigasztaló angyala, van is néki arra elegendő talentoma. Minap azt tudakozta a' *Delphinus* édes anyjától, az özvegy királynétól: *hát ugyan nem láttyuk é többé édes atyánkat?* mellyre ekképen felelt a' szomorú lelkű fejedelem afzszony: *„talán nem sokára, leg alább te reád nézve, mert réám nézve az halál leszen nyugodalmamnak kezdete, óh kedves magzatim, ha ti nem vólnátok, magam hívnam elő a' halált, a' melly könnyebb vólna nékem mostani szerentsétlen állapotomnál. Egyedül ti réátok tekintve akarnék még tovább is élni.*

E' folyó hólnapnak 5. napján Frankfurtban költ levélben azt olvassuk, hogy a' múlt hólnapnak első napjától fogva, a' mellyen t. i. el kezdetett az idei táborozás 25000 Frantzia holt meg, esett sebbe és rabságba, és egynéhány száz ágyukat vesztettének el. A' Frankfurtumi ágyúk a' Prussiai seregeknek adattattak által olly végből, hogy azok Moguntzia ostromlására vitettefsenek.